

Bildande av naturreservatet Gåshult i Borås Stad

Innehållsförteckning

Uppgifter om naturreservatet.....	3
Beslut om bildande m.m.	3
Syftet med naturreservatet	4
Skälen för Borås Stads beslut	4
Beslut om föreskrifter.....	5
Ärendets handläggning.....	7
Borås Stads bedömning och motivering.....	8
Upplysningar.....	10

Bilagor

Bilaga 1a. Beslutskarta

Bilaga 1b. Karta som visar större friluftsanordningar

Bilaga 2. Översiktskarta

Bilaga 3. Skötselplan

Bilaga 4. Fastighetsägarförteckning Gåshult 2021-12-07

Bilaga 5. Finansiering (budget tas fram inför reservatets fastställande i Kommunfullmäktige)

REMISSUNDERLAG

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Gåshult
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Borås
Ungefärlig mittpunkt:	N 6415167, E 368686 SWEREF99
Lägesbeskrivning:	18 km NV om Borås
Fastigheter och ägare:	Gåshult 3:3, Borås Stad
Nyttjanderättsinnehavare:	Se sakägarförteckning (bilaga 4).
Areal:	ca 32,3 hektar, varav 1,8 hektar vatten
Förvaltare:	Borås Stad

Beslut om bildande m.m.

Kommunfullmäktige i Borås förklarar fastigheten Gåshult 3:3 som naturreservat, se bilaga 1. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken.

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Gåshult.

Beslutet riktar sig till allmänheten, fastighetsägaren Borås Stad och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Kommunfullmäktige i Borås bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer,
- bevara och utveckla artrika ängs- och slåttermarker med hävdgynnande kärlväxter och svampar,
- bevara och visa ett traditionellt brukat odlingslandskap och gårdsmiljö med ekonomibygnader,
- utveckla områdets skogsbestånd mot naturskogs kvalitet och på delar av arealen visa på skogsbestånd som utvecklas mot att efterlikna hur gammal bondskog såg ut,
- bevara områdets våtmarker, naturliga vattendrag och sjön,
- inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftsliv och rekreation, samt
- göra området till ett attraktivt besöksmål.

Syftet ska tryggas genom att:

- de hävdberoende naturtyperna hålls öppna med slåtter, bete och/eller bränning,
- endast plockhugga och gallra i skogsområdet,
- hänsyn till naturvärden tas vid skötsel och utveckling av området,
- byggnaderna ska skötas så att gårdsmiljön långsiktigt bevaras,
- traditionella redskap av kulturhistoriskt värde dokumenteras och behållas på gården,
- styra åtgärder och anordningar för allmänhetens friluftsliv och rekreation till lämpliga platser med hänsyn till naturvärden och arter,
- informationstavlor och vandringsleder/stigar anordnas och underhålls, och
- lämpliga delar av naturreservatet tillgänglighetsanpassas.

Skälen för Borås Stads beslut

Gården Gåshult har sedan lång tid varit identifierad som ett av de mest värdefulla och artrika naturområden som finns inom kommunen. Runt gården finns ett stort inslag av varierande magra ängsmarker som tack vara den traditionella skötseln hyser flera sällsynta och hotade arter. Små åkrar,

stenmurar, odlingsrösen och hamlade träd är andra inslag som bidrar till att ge odlingslandskapet en ålderdomlig karaktär.

Denna sammanhängande gårdsmiljö är värdefull att bevara. De många ekonomibyggnaderna med sina olika användningsområden berättar mycket om hur man levde på ett småskaligt jordbruk.

De artrika ängsmarkerna är ett intressant botaniskt utflyktsmål som lockar många besökare. Utöver natur- och kulturvärden är området ovanligt lugnt och tyst och kan även utifrån tystnaden bli ett värdefullt utflyktsmål.

Genom naturreservatsbildning säkras artrika ängsmarker och den speciella skötsel som krävs för att bevara dessa. Bildandet innebär även att det traditionella odlingslandskapet och gårdsmiljön kan bevaras och visas upp samtidigt som förutsättningarna för rekreation och friluftsliv förbättras. Då stora delar av skogen i naturreservatet brukats småskaligt under många år har den goda förutsättningar för att långsiktigt utvecklas mot naturskog.

Beslut om föreskrifter

Borås Stad beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

- A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)*

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Uppföra byggnad, eller därmed jämförbar anläggning
2. Anlägga, bredda, förändra eller bygga väg, skogsbilväg, ridväg eller stig
3. Anlägga eller bredda parkeringsplats
4. Anlägga luft- eller markledning
5. Anordna upplag
6. Borra, gräva, schakta, utfylla, tippa eller spränga
7. Bedriva täkt av något slag, ej heller husbehovstäkt eller täkt av torv för husbehov
8. Dika, skyddsdikey, kulvertera dikey, dämman, muddra eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden
9. Avverka träd, röj, gallra, plantera, ta bort dött träd eller vindfällen eller utföra skogsbruksåtgärd
10. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
11. Tillföra gödsel eller stödutfodra
12. Så eller plantera in för trakten främmande växt- och djurarter

13. Uppföra mast, torn, vindkraftverk, antenn eller liknande anläggningar

Det är vidare förbjudet att utan Borås Stads tillstånd:

14. Rensa diken
15. Anlägga jakttorn och siktgator
16. Anlägga gömslen för fågelskådning

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel och som framgår under B eller i fastställd skötselplan.

Föreskrifterna A 9 gäller inte i följande fall:

- När träd och grenar blockerar eller utgör en säkerhetsrisk för vägar, stigar eller byggnader i, eller i anslutning, till naturreservatet.

Föreskrifterna A 5, 6 och 9 gäller inte i följande fall:

- Vid reparation och underhåll av befintliga markförlagda ledningar
Eventuella markskador ska återställas.

B. *Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)*

Detta avser hela naturreservatet där inget annat anges.

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar uppförs/anläggs och att följande åtgärder vidtas.

1. Naturreservatet märks ut i terrängen
2. Parkeringsplats, toaletter och vindskydd anläggs enligt karta i bilaga 1b
3. Vandringsleder, inklusive tillhörande anordningar så som t.ex. spänger och stängselgenomgångar, anläggs, informationstavlor sätts upp och/eller andra anordningar som t.ex. eldstäder anläggs och underhålls
4. Plockhuggning, gallring, röjning, plantering, slåtter, betesdrift, avspärning, naturvårdsbränning eller liknande åtgärder
5. Undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden
6. Åtgärder i syfte att minska utbredning och spridning av invasiva främmande arter
7. Åtgärder i syfte att motverka skadeangrepp, om angreppet påtagligt kan hota syftet med naturreservatet.

C. *Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 § miljöbalken)*

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Plocka, skada eller föra bort hela eller delar av levande eller döda växter, mossor, lavar, svampar och ryggradslösa djur annat än bär och matsvamp. Det är dock tillåtet efter tillstånd från Borås Stad om det sker i uppföljnings-, utbildnings- eller forskningssyfte
2. Skada berghällar och block
3. Skada döda liggande eller stående träd eller vindfällan eller bryta torra grenar eller kvistar
4. Utplantera växt- eller djurart
5. Sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, göra inskrift, orienteringskontroller eller jämförbar anordning
6. Medföra okopplad hund
7. Elda annat än på anvisade platser
8. Tälta, parkera husbil eller ställa upp husvagn annat än på anvisad plats
9. Rida eller cykla utom på anvisad väg
10. Framföra motordrivet fordon annat än till av förvaltaren anvisad plats

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.
- Föreskrift C6. Gäller ej vid eftersök av skadat vilt

Ärendets handläggning

I november 2019 förvärvade Borås Stad del av fastigheten Gåshult 3:1 i syfte att utveckla markens naturvärde samt bevara den samlade gårdsmiljön.

I september 2020 beslutade kommunstyrelsen att ge Stadsledningskansliet i uppdrag att pröva möjligheten att bilda kommunalt naturreservat på den nybildade fastigheten Gåshult 3:3.

Förslag till beslut och skötselplan har remitterats till sakägare, myndigheter och berörda.

Sammanställning av inkomna synpunkter (läggs in här efter remiss)

Beslut om bildande av Naturreservatet Gåshult tas av Borås Stads Kommunfullmäktige.

Borås Stads bedömning och motivering

Beskrivning av naturreservatet

Gården Gåshult ligger i de barrskogsklädda höjdområdena nära Tränningen, på gränsen till Vårgårda kommun. Området omfattar de öppna markerna med höga naturvärden samlat kring gårdsmiljön samt Gåsasjön med omgivande skog.

Då slättermarkerna skötts på traditionellt sätt under lång tid är de idag mycket artrika. Här växer bland annat späd ögontröst, slättergubbe, svinrot, slätterfibbla, vildlin och låsbräken. Orchidéblomningen i juni, juli är riklig. I de ogödslade gräsmarkerna förekommer också flera sällsynta svampar som t.ex. lila vaxskivling, lutvaxskivling och stornopping. De öppna markerna runt gården ingår i både nationellt och regionalt värdefulla odlingslandskap och ängs- och hagmarker. På fastigheten finns även flera skyddsvärda träd.

I Värdefulla kulturmiljöer i Borås kommun beskrivs gården ha bevarandevärden kopplade till det ålderdomliga odlingslandskapet som här finns bevarat. Historiskt har det varit två separata gårdsmiljöer och lämningar av tidigare bostadshus finns kvar. På fastigheten finns flera byggnader: ett bostadshus, två ladugårdar, tre uthus, två jordkällare, ett mindre gammalt såghus samt ett garage.

Skogsmarken kring Gåsasjön angränsar i öster till det statliga naturreservatet Tränningen och innehåller liknande miljöer med äldre skog med höga naturvärden och kulturspår, myrmark samt några mindre yngre skogsbestånd. Även delar av skogsbeståndet har högre naturvärden då fastigheten har varit extensivt brukad under många år.

Området öster om Gåsasjön är med i våtmarksinventeringen med högt naturvärde.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Motivering till beslutet

Naturreservatet fyller en viktig funktion i att säkerställa den skötsel som de magra, artrika hagmarkerna kräver. Utan skötsel kommer markerna växa igen och på sikt förlora sina värden. Även med felaktig skötsel riskerar markerna att på sikt förlora sina värden.

Föreskrifterna innebär bland annat att gödsling, kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, grävning och upplag förbjuds.

Genom föreskrifterna förbjuds bland annat även skogsbruksåtgärder så skogen kan utvecklas mot blandskog med naturskogsqualitéer.

Föreskrifterna möjliggör friluftsliv och rekreation inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser.

Riksintresse

Gården Gåshult omfattas i sin helhet av riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB (NRO 14139 Skogsbygden – Borås, Vårgårda, Bollebygds kommuner). Områdets utpekade naturvärden är bl.a. äng, naturbetesmarker, kärr och mossar.

Kommunal Översiktsplan

För mark- och vattenanvändning är området kring Gåshult gård utpekad som landsbygd i kommunens översiktsplan. Området i sin helhet ingår i Borås Stads naturdatabas och har högsta naturvärde. Vilket innebär att området ska värnas gentemot åtgärder som kan påverka området negativt. Odlingslandskapet och gårdsmiljön är även upptaget i Borås Stads Kulturmiljöprogram. Bildande av naturreservat bedöms vara väl förenligt med riktlinjerna i gällande översiktsplan och kulturmiljöprogram.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå både Borås Stads lokala miljömål, men även de av riksdagen antagna miljömålen *Ett rikt odlingslandskap*, *Ett rikt växt och djurliv*, *Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag* och *Levande skogar*.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående mark- och vattenanvändning att försvåras. Borås Stad bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Borås Stad att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med de för området gällande översiktsplanerna.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Borås Stad medge dispens från föreskrifterna för naturreseptatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreseptatet. Om det finns synnerliga skäl får Borås Stad helt eller delvis upphäva beslutet om naturreseptatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Skogsvårdslagen

Genom beslutet om naturreseptatet följer att skogsvårdslagens bestämmelser upphör att gälla, i hela naturreseptatet, där skogsbruk förbjuds enligt A Föreskrifterna, (se 4 § Skogsvårdslagen (SFS 1979:429)).

Därmed har markägaren inte längre något ansvar enligt 29 § skogsvårdslagen för att bekämpa eller förebygga insektshärjning i skog.

Samråd med markägaren

Utöver vad som är förbjudet enligt föreskrifterna måste du samråda med markägaren om du ska göra en åtgärd, anordna en tävling eller evenemang inom reservatet.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreseptatet gäller annan lagstiftning som vanligt, t.ex. följande:

- Miljöbalkens bestämmelser om Natura 2000, strandskydd, generella biotopskydd, vattenverksamhet och artskydd
- Fridlysningsbestämmelser i artskyddsförordningen
- Terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen
- Kulturmiljölagen
- Jaktlagstiftningen
- Lagen om skydd mot olyckor t.ex. generella eldningsförbud och efterbevakningsansvar vid brand.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Borås Stad
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Borås Stad. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras
- Skötselåtgärderna skall dokumenteras av förvaltaren och årligen sammanställas skriftligt för respektive skötselområde

KOMMUNSTYRELSEN

Kommunstyrelsens ordförande

Chef Strategisk samhällsplanering

REMISSUNDERLAG